

В Израел е шумно.

Много шумно. Седнала съм на широкия плаж в Тел Авив, на пластмасов стол. До мен се гушат влюбени и гледат вълните, стари приятели играят табла, хора в спортни екипи кръстосват бързо и концентрирано, други пък ядат сладки любеници с българско сирене по кафенета заобиколени от двуметрови свещи забити в пясъка. Петък следобяд, началото на шабата. И както си седя чувам откъм Яфа идват арабски монотонни напеви, едновременно с това бият християнските камбани, Средиземно море се плиска ритмично и непрекъснато, гълъбите гугукат около сухите палми, от кубистичните хотели се чува бумтенето на “транса”, по крайбрежните скали 10 души барабанят на тамбура в хипарски екстаз, а около тях публиката жонглира с огън и цветни палки: в небето се пресичат звуците на цивилни и военни самолети, от уличния пазар ехти рекламното крещене на търговците, в склада за пилета и агнета продавачът се клати със затворени очи и тихо бърби кратка молитва заобиколен от черно-белите познавачи на Тората. Как се съчетават всички тези звуци в една симфония, наречена Израелска нация? В два определени момента, на 13 април, денят на жертвите на холокоста, и на 20 април, денят на загиналите във войните, всички останали звуци се подчиняват на тревожното и тъжно свистене на сирените. За цели 5 минути всяка дейност спира, била тя търговия, молене, производство на чипове или пилене на диаманти. За какво мислят израелците в тези пет минути? За високата стойност на малкото парче земя, което те се опитват да облагородяват и което фанатично обичат, както и за ценността на собствения си живот. Няма човек от тази 4 милионна нация, който да не е кръвно засегнат от холокоста и войните. И след тези минути гореописаната на пръв поглед какафония продължава в още по-възбуден ритъм. Момичета и момчета войници в пустинно жълти униформи, въоръжени поне с мобилни телефони се сливат с цивилното възрастно поколение. Тук има мароканци, етиопци, руснаци, американци, българи, и др. И всички те са готови да дадат живота си за съновидяната и обещаната на Абрахам земя. Историята се повтаря. От една страна, сливането на водените от Мойсей “египетски” евреи в Синай с останалите им там братя не е било безпроблемно, както и днес съществуват междуеврейски препирни. От друга страна, поробването и изстребването на евреите в Египет, води до завръщането им в Канаан, така както избиването им в нацистка Германия води до поредното възраждане на Израел в 1949 година. Този номадски народ оживява благодарение на Мойсеевия кодекс, който не е пригоден за пътуващи хора, а за една стабилна стационарна нация. Още 1200 години преди Христос, същият този кодекс разделя държавната и религиозната власт, нещо, което в Европа става чак в най-късното Средновековие. Съвременната Израелска политика следва този принцип. Хасидите, или познавачите на Тората, имат за професия разбирането и запомнянето на Библията. Те не изпълняват военна служба, те се борят на мета-физическия фронт, с молитви и вяра. Другият сплотяващ нацията фактор са религиозните обичаи, които естествено се сливат с ежедневни светски навици. Питам обаче почти всеки израелец с кипа на главата, какво е значението на кипата. Отговора чинно беше, “значи, че вярвам в бога”. “Но защо не си

сложите обица на коляното, например, защо именно тази малка кръгла шапчица?" Хм, повечето от тях не знаят, "така пише в библията" или "така казва Равина". Не може и да се очаква от тези хора дошли от какви ли не култури и държави да знаят значенията зад традицията, те просто я възпроизвеждат. Това е всъщност дефиницията на вярата. Тук поддържането на колективната памет е занаят. Подобно на тайното литературно общество в анти-утопията на Рей Бредбъри, където всеки човек е роман, така и тук оралната култура е ценен производител на познания, традиция и вяра. Не само, че назначените тълкуватели на Стария Завет могат да го рецитират, ами има и хора, чиято професия е да разказват. Не приказките на Андерсен и Шарл Перо, а историите на техните пра-роднини, приятели, съседи: разказват съдби и съдбовни случки. Дори в училищата има нещо като предмет: автентичен устен разказ. И пак се заслушвам.

В Израел има много мъже.

Поне на мен така ми се стори. Като европейска туристка, (макар че Израел се води за европейска страна, участва даже в Евровизията) ще им бъдете много привлекателна. И те няма тайно да си линейт, а ще ви го натрапват шумно и всячески. Забравете светските обноски, ако не ги нахокате в определен момент то скоро ще ви притъмнее. Не, иначе не е лошо, ако имате проблеми със самочувствието, това е мястото, където ще започнете да опипвате корона на главата си.

Подобно на природата, така и нравите са контрастни. Пустинната целомъдреност на религиозните фанатици се изразява в дамското къпане с два ката дрехи, както и крещенето срещу откритите ви рамене. Пъстроморската съвременност ще ви демонстрира пищтни женски и мъжки форми без свян и забрадени скрупули

както и многоцветен панаир на хомосексуалните (тази година на . Освободените сексуални нрави са предпоставени както от нуждите на новоизградената стара нация и америкаската телевизия, така и от постоянно актуалната опасност от война и тероризъм, и от продължителността на военната служба. Пък дори и след службата, униформата е винаги изгладена и готова, на преден план в гардероба. Животът тук е много ценен, защото хич не е ясно колко ще продължи.

В Израел е скъпо. Доста скъпо.

Цените в ресторантите тръгват от поне 6 долара нагоре. Има и ефтини варианти на съществуване, но те не са свързани с ежедневни посещения на заведения. Най-евтините хотели предлагат стая с душ, телевизор и вентилация (!) за 40 щатски долара, но не се надявайте на лукс, а само на основна чистота (приемете хлебарките за част от интериора на града). Обаче ако заложите още 10 долара може да постигнете небивали подобрения. А за 100-120 долара можете да битувате направо фамозно, както на Средиземно, така и на Червено море. В новооткрития по бедуиски фееричен ресторант "ЙОВ" в стария град/квартал Яфа може да се вкуси най-сочната прясна риба, приготвена с детски педантизъм и небрежие от

ливанския собственик и готвач. Негов е и уютният уличен ресторант с най-вкусните печени яйца със зеленчуци, "Доктор Шакшука". Това обаче са малко по-специални места. Обикновенният и много качествен рибарски израелски ресторант е: прости маси, като столова, с хартиени покривки, сядате и още не сте се огледали, а пред вас има натрупани множество купички с туршии, хумус, салатки. Това е Тел Авив, тук нещата стават бързо. При това градът не спи. Можете да ядете пиле и пресни картофи на скара, фалафел и топли кифли по всяко време на денонощието, особено около улиците Бен Йехуда и Аленби. Пазарният център Дисенгоф, по името на първия кмет на Тел Авив, е отворен до посред нощ. Кафенетата по плажа са с вечно открити обятия. Качете се до бара с възгланиците на Театъра Симта в старата част на Яфа и от там с малко усилия и от високо ще можете да видите как Персей спасява Андромеда. Не се свенете ако Наполеон дойде да ви задява, той е доста изтощен след 10 часа атракционен труд на площада.

Има много туристически агенции, които могат да ви покажат по доста автентичен начин магическите места на тази страна, както и да ви заведат до Египет, Йордания, Синайската пустиня и червените ѝ брегове (много ценени от младите израелци). За 75 долара Юнайтед Туурс ви завеждат до Мъртво море и ви запознават с изумителния оазис и кибуц "Ен Геди". Наблизо са и калните бани. За около 430 долара можете да летите до иначе малкото парче земя Елат и в рамките на 3 дена да плувате в Йордания, Акаба, и да видите чудното свидетелство на една елганта, но все пак мъртва цивилизация, Петра. Полупансион и първокласни хотели са включени, както и яздене на кон до Червената Скала. А пък ако много бързате можете срещу 260 долара да обиколите всички тези неща за един ден, като летите до Елат от Тел Авив. Това обаче наистина е на тъгъдък. Но не и за Израелците, както вече отбелязахме, тук нещата се правят експедитивно. За 100 долара можете да си наемете добра кола за два-три дена. Вземете си моторетка, с нея можете да хвъчате и по плажната ивица, никой нищо няма да ви каже.

Няма да ви досаждам с музейни описания, но ако искате да изживеете Изтока и специфичният израелски ориент от началото на създаването на Израел и Тел Авив, през очите на една дълбока и нежна чувствителност, разходете се в хладната къща-музей на художника Нахум Гутман, в чаровния артистичен квартал Неве Зедек. Той е авторът на оригиналния символ на града, където две деца строят с кофичка и лопатка пясъчен замък на брега на морето, както и създателят на един куп детски книжки. Чудя се защо ли не е преведен на български. А при положение, че така или иначе сте в кварталата на артистите, идете и гледайте балетните шедеври на енергичната и драматично изобретателна модерна балетна "компания", Бат Шева, в Центъра Сузан Делал. В градинки от фиданки ще ви изненадат с фолклорни концерти, които напоят за срещата между Йехуди Менухин и Рави Шанкар, между запада и изтока.

И нека завърша това кратко упътване към тази кратка страна на чудесата с мястото, където в транс можете да избегнете лятната глъч – Барла бийч

бар (Barla Beach Bar). Това е една сламена конструкция под рохките крайморски възвишения, една въздушна барачката с много питиета на брега на един безлюдно обширен плаж, на половин час път с кола от Тел Авив. Там се люшкат с вятъра многоцветни копринени шалове и нанизии с камъни и миди, костенурки снасят там яйца, там се пуши наргиле, слуша се "I wish you were here" на Флойд, и се къпе в пенестите вълни по всяко време на денонощието. Това е мястото, където се организират годишните пирове и състезания на израелските сърфисти. Наблизо има и един тайнствен и самотен ресторант, Хоф Наорим, с проста, но все пак "кошер" храна, където, в момента, главният готвач е трикратен шампион по сърф на вълна в Северен Израел.

Поне аз там се чувствах у дома на Земята - седях си на сините столчета, слушвах се небрежно, а морето ми галеше глезените мокро, топло, кротко... За миг човек забравя, че недалеч избухват бомби.